De hoogste vlag en het verdwenen volkslied

MONUMENTO PA HIMNO Y BANDERA

door Stan Kuiperi

HOE MEER EEN volk naar vrijheid streeft, hoe meer het op de eigen mensen zal moeten rekenen. En hoe beter en intensiever men met elkaar zal moeten gaan samenwerken. Vaak blijkt dit samenwerken in de praktijk echter op problemen te stuiten. Zulks ook bij de realisatie van het Arubaans nationaal moment, de «Monumento pa Himno y Bandera».

Eerst wat achtergrond informatie:

21 aug. 1985: De Arubaanse beeldhouwster Maritza Erasmus, werkzaam bij de Instituto di Cultura, wordt door de «Comision Himno y Bandera» benaderd, met de opdracht een monument, voorstellende de Arubaanse vlag en het Arubaanse volkslied, te ontwerpen.

28 aug. 1985: Precies een week later(!) biedt Erasmus haar ontwerp aan. De commissie, de architect van de DOW, en het toenmalig BC keuren allen het ontwerp goed.

21 nov. 1985: Bij de eerste steenlegging op de «Plaza Himno y Bandera» ontmoet Erasmus ir. R. Eman, door het toenmalig BC belast met het uitvoeren van dit project. Beeldhouwster en ingenieur maken een afspraak om gezamenlijk het project door te nemen en verdere details omtrent het monument te bespreken. Na het bespreken van enkele technische knelpunten komt men tot overeenstemming en wordt er beloofd wederzijds contact met elkaar te houden.

Vanaf dit ogenblik gaat er, gezien van het standpunt van beeldhouwster Erasmus, letterlijk alles verkeerd.

M. Erasmus: "Wat in het begin een opwindende en belangrijke opdracht was, werd voor mij later in zekere zin een grote teleurstelling. Wanneer een ontwerp bij de uitvoering ervan op dergelijke wijze behandeld kan worden, dan vraag ik mij af wat voor belang, wat voor respect, en wat voor rechten een creatief ontwerper hier eigenlijk wel heeft".

Wat was dan het geval?

M. Erasmus: "Waar het op neer komt, is dat elke fase, elk aspect van het monument zoals het door mij ontworpen is, door ir. Eman persoonlijk gewijzigd is. Nog erger is de manier waarop dit gebeurd is. Zonder enig overleg, zonder enige kennisgeving, zonder enige rekening te houden met rechten en plichten ten opzichte van anderen".

Voor alle duidelijkheid worden hier de gelangrijkste punten op een rij gezet. Het hele monument bestaat in wezen uit een cirkelvormige fontein in vier verdiepingen, met daarop een 5-stokkige vlaggemast.

-Punt één: De cirkelvormige vijver, van waaruit de vier verhogingen oprijzen, zou de Caribische Zee moeten voorstellen. Bij de uitvoering is deze vijver ca. 3 meter kleiner gemaakt.

-Punt twee: De vier verdiepingen (het eiland Aruba uit de oceaan tevoorschijn komend) waren zodanig ontworpen dat het neerstromend water van een zo groot mogelijke afstand zou vallen om het "fontein-effect" te versterken. Bij de uitvoering zijn de verdiepingen anders dan afgesproken uitgevoerd, met enig verlies van bovengenoemd effect.

-Punt drie: Deze vier verdiepingen waren oorspronkelijk ook a-centrisch, dus uit het midden van de vijver. Bij de uitvoering is dit geheel precies in het midden geplaatst.

-Punt vier: Bovenop de hoogste verdieping is een liggende ster geplaatst (de ster van de Arubaanse vlag), rood van boven, met rondom een marmeren rand waarin het volkslied gegraveerd had moeten worden. Bij de uitvoering is het marmer vervangen en het hele volkslied weggelaten.

-Punt vijf: Vanuit het midden van de ster zouden vijf vlaggestokken (50 jaar strijd voor de status aparte) omhoog moeten steken, diagonaal in een stijgende draaibeweging, variërend van de kortste onderaan tot de langste rechtopstaand. Aan deze laatste wordt de vlag gehesen, terwijl erboven op een vrijheids-vogel zit. In het nieuwe ontwerp is dit zodanig gewijzigd dat het een totaal andere visuele indruk geeft. De kleinere vlaggestokken lijken nu uit de grote vlaggestok te groeien.

-Punt zes: Tenslotte had het monument — in vogelvlucht gezien — precies het middelpunt moeten vormen van een kruisvorm (het christendom voorstellend), bestaande uit klinkers van een verschillende kleur, en welke over het hele plein had moeten lopen. Bij de uitvoering is het totale plein-oppervlakte in één kleur uitgevoerd. Geen kruis meer te ontdekken.

M. Erasmus: "Het is natuurlijk niet moeilijk voor te stellen dat elk bezoek aan het plein voor mij weer onaangename verrassingen en ergernis betekent. Afspraken zijn gewoon niet nagekomen, en protesten van mijn kant werden steeds met technische argumenten aan de kant geveegd. Wat hier gebeurt, is het vertrappen van de rechten van de ontwerper. Het is ongelooflijk dat zo'n belangrijk historisch monument voor Aruba door één persoon naar willekeur kan worden behandeld. Hiertegen wens ik dan ook heftig te protesteren".

Op de vraag op welke basis zij het ontwerp heeft uitgevoerd, of er een contract getekend is, of er garanties zijn ingebouwd, en of heer rechten op enigerlei wijze zijn vastgelegd, antwoordt zij: "Nee, eigenlijk niet. Dat aspect is allemaal niet zo duidelijk geregeld. Ik heb hier gewoon mijn werk gedaan en een opdracht in vertrouwen uitgevoerd".

Ir. R. Eman: "Het meest fundamentele probleem bij heel dit project was om te beginnen de factor tijd. Op 8 nov. 1985 heb ik de opdracht ontvangen, terwijl als opleverings-datum 31 dec. '85 werd gesteld. Dit betekende dus een werk-periode van 7 weken om een heel plein in elkaar te zetten! Een bijna onmogelijke opgave, maar wij hebben ons best gedaan om alles op tijd gereed te hebben. Dit was het belangrijkste. Dat hierbij bepaalde problemen ontstaan zijn, is natuurlijk niet te vermijden".

Op de vraag hoe het nou zit met de aangebrachte veranderingen zoals gesignaleerd door Erasmus, antwoordt Eman: "Met Erasmus heb ik eigenlijk niets te maken. Een persoon kan, in opdracht van de overheid, een ontwerp ergens voor maken. Als er verder niets vastgelegd wordt, is dat tot daaraan toe. De feitelijke uitvoering van het ontwerp is weer een totaal andere fase. Dit is dan een zaak van de architect, de directie-voerder, de aannemers en de verschillende onder-aannemers. Ik begrijp niet waarom Erasmus nu achteraf zoveel kritiek levert, terwijl haar rol feitelijk binnen de bestaande structuur uitgespeeld is. Men kan moeilijk bij elk technisch probleem naar haar toestappen om uitgebreid te gaan zitten overleggen hoe het nou wel of niet zou moeten".

Waarom waren deze veranderingen nodig?

"Deze veranderingen zijn, goed gezien, gevolgen van het feit dat de hele situatie rondom de uitvoering van het plein niet helemaal 100% was. In bovengenoemde structuur rammelde het nogal eens flink. Het is hier niet op zijn plaats om op de details in te gaan, maar in ieder geval heeft de korte tijd plus deze structurele verhouding een beetje een moeilijke werk-situatie geschapen".

"Voor wat het monument betreft was de enige "echte" fout de grootte van de vijver. Deze werd zo gegraven en meteen gestort, zodat dit later alleen met erg veel moeite te herstellen zou zijn. Het verschil is echter niet zo groot als beweerd wordt.

De 4 verdiepingen waren moeilijk te construeren zoals ontworpen. Dit zou teveel materiaal, tijd en geld kosten, waarbij nog komt dat men zich af kan vragen of ze wel goed zouden functioneren. Is er enig research gedaan op dit gebied door de ontwerpster?

Het a-centrisch gedeelte (het eiland) was té dicht bij de vijverrand ontworpen. Hierdoor zou iedereen gewoon vanaf de kant erop kunnen springen met alle gevolgen vandien. Trouwens, in het ontwerp lag het niet a-centrisch genoeg om als zodanig op te vallen. Het leek meer op een fout dan op een bepaald idee. Het geheel is toen precies 50 cm. verschoven.

Het marmer. Het bleek in die 7 weken niet mogelijk om geschikt marmer te vinden voor het te graveren gedeelte. Dit was zelfs uit Venezuela niet leverbaar. Er is nu tijdelijk met «stone carpet» gewerkt. De bedoeling is wel dit tezijnertijd door marmer te vervangen.

De vlaggestokken vormden het grootste probleem voor de constructie. Op de eerste werktekening was niet te zien wat de bedoeling nou was. Volgens dit ontwerp zou de grote mast 17 meter (5 verdiepingen hoog!) boven het straatniveau moeten komen. Men wilde waarschijnlijk met de Cas di Cultura gaan concurreren. Dit kon, ook qua verhouding, echt niet, en later heeft men de lengte ook tot normale verhoudingen teruggebracht. Ook voor de vier andere diagonale masten moest de ster in stukken worden gezaagd en geboord, om later weer als een puzzel in elkaar gezet te worden. Het kan eventueel nog, maar is het wel de moeite waard?

Voor wat de betegeling van het plein betreft merk ik op dat de versiering in het ontwerp hoofdzakelijk uit rechte lijnen bestond, als een soort kruis. Van de onder-aannemer kreeg ik echter te horen dat

...doorlezen op blz. 4...

...het plan...

...de werkelijkheid...

...vervolg van blz. 3...

de aanleg hiervan te riskant zou zijn. Men kon geen rechte lijn garanderen! Besloten werd toen om het plein dus in de huidige vorm aan te leggen".

"Het is belangrijk hierbij steeds te beseffen dat men onder grote druk werkte. De tijd was zeer kort, daarbij kwam nog het verlies van werkdagen door te slecht weer, en op een gegeven moment kwam er geen betaling meer van overtime, wat het werk weer aanzienlijk vertraagde". Aldus ir. Eman.

SYMBOLISCH

Het plein heeft ondertussen de vuurdoop gehad. De vlaggen zijn gehesen, het volkslied is gezongen. Er is koninklijk bezoek geweest, en men heeft de hele avond gedanst. En het enige ondervonden probleem was de wispelturige, harde wind, die alle nette jassen en mooie hoeden de zee in wilde waaien.

Wat valt er uit deze situatie te leren? In de eerste plaats het feit dat, wanneer er sprake is van een project van een dergelijke omvang, moeilijkheden gegarandeerd zijn! Op zich is dit niet erg. Noodzakelijk is het echter wel dat alle partijen zich hiervan bewust zijn, zich hierop voorbereiden, en met een professionele instelling streven naar het gezamenlijk oplossen van de problemen.

Dit kritisch "probleem- oplossend gedrag" in alle sectoren van de samenleving is van groot belang voor het leefbaar houden van Aruba.

Zonder deze positieve houding kan het gevaar ontstaan dat over een aantal jaren op Aruba alles komt vast te zitten als gevolg van onderlinge rivaliteit en onwil elkaar een hand te geven EN HIER GAAT HET ER JUIST OM BIJ DIT PLEIN EN BIJHOREND MONUMENT «HIMNO Y BANDERA».

Het zijn allebei symbolen voor o.a. de eenheid onder het volk. Maar symbolen zijn enkel symbolen, en alleen het volk — dus elkeen van ons — geeft hier, door daden, betekenis en waarde aan. •

STAN KUIPERI